

Jaarverslag Vogelwerkgroep IVN De Oude IJsselstreek 2022

Algemeen

We hebben een roulerend voorzitterschap (roulerende leden) met Marjon van Drongelen als werkgroepcoördinator en roulerende notulisten bij elke vergadering. Secretaris is Jeroen Hoveling en Guido Janze die de penningen beheerde heeft deze taak inmiddels overgedragen aan de penningmeester van ons IVN-afdelingsbestuur.

Leden, vergaderingen/activiteiten

Er is door de leden dit jaar 4 keer vergaderd in 'De Ruimte' te Halle, waarbij gemiddeld 16 leden present waren. Leden van KNNV-afdeling Regio Doetinchem zijn ook welkom bij onze vergaderingen. Het aantal leden begin 2022 was 42 en thans aan het einde van het jaar 47.

Tijdens onze ledenavonden zijn er o.a. waarnemingen uitgewisseld. Na de vergadering in september liet lid Chris Briek een presentatie zien over de watervogeltelling (Sovon) bij Stroombroek in Braamt, afgesloten met een interactieve quiz.

Voorafgaand aan onze vergadering in december hield Stef van Rijn, bestuurslid Stichting [Werkgroep Zeearend Nederland](#), een zeer interessante lezing. Doel van deze werkgroep is het bevorderen van de bescherming van en ecologisch onderzoek naar de zeearend in Nederland.

De VWG-WhatsAppgroep is regelmatig gebruikt om elkaar zo op de hoogte te houden van leuke, actuele vogelwaarnemingen. Er zijn nu 23 leden lid van deze groep. Gerbert Strang is beheerder.

Ledenexcursies

De opkomst en respons op excursies en lezingen was in 2021 relatief laag. Misschien nog door nasleep van COVID-19? Het VWG-bestuur heeft een enquête uitgezet om te polsen wat we in de toekomst kunnen verbeteren of anders zouden kunnen doen. Daar kwam uit naar voren dat men best tevreden was over het excursieprogramma. Belangrijkste conclusie was dat veel zaken als prettig worden ervaren; we bezoeken mooie locaties en de reisafstanden zijn geen probleem. Uit de enquête kwam een voorstel om leden een excursie in hun eigen omgeving (een gebied dat ze goed kennen) te laten organiseren voor andere VWG-leden.

In de 1^e vergadering van dit jaar werden nog een aantal suggesties gedaan: kort voor een excursie de leden een herinnering sturen, na een excursie (in de volgende ledenbijeenkomst) een korte presentatie met foto's van de excursie. Verder de VWG-appgroep gebruiken om andere leden te melden dat je een gebied gaat bezoeken en of iemand belangstelling heeft om mee te gaan.

Hieronder een overzicht van de 6 gehouden ledenexcursies in 2022:

* Havikerwaard (feb.); veel wind dus weinig vogels, wel zeearend op nest bij de IJssel: 16 deelnemers

* Fietstocht Doetinchem-Doesburg (apr.); erg afwisselend, door bossen en langs de Oude IJssel met o.a. zomertaling, pijlstaart en middelste bonte specht: 7 deelnemers

* Biesbosch (mei); unieke rivierdelta met getij, met o.a. visarend, cetti's zanger, spotvogel, veel oeverwaluizen en een zwartkopmeeuw: 8 deelnemers

* Het Rozendaalse Bos (mei); bos- en heidewandeling met o.a. fluiter en boomleeuwerik: 8 deelnemers

* Zouweboezem (juni); de grootste broedkolonie **purperreigers** (foto: Nienke Vollema), verder o.a. blauwborsten, sprinkhaanzanger, snor en witvleugelstern: 11

deelnemers

* Bislicher Insel bij Xanten (okt.); met diverse roofvogels (van sperwer tot zeearend) en een familie beverrat: 16 deelnemers

Excursiegangers (foto: Jeltje Berendsen)

Het programma was succesvol en gevarieerd. Dank aan de 4-koppige excursiecommissie, die steeds maar weer extra tijd hierin stopt, zoals het vooraf bezoeken van de gebieden. Ook fijn dat dit gewaardeerd wordt, hetgeen ook blijkt uit de gemiddelde deelname van 11 personen.

Publieksexcursies

Er zijn 4 publieksexcursies georganiseerd, gepubliceerd in de folder van het IVN Jaarprogramma en op de IVN-website:

* Kruisbergse bossen (mrt.); 20 deelnemers (voor verslag op de website, zie [link](#) en/of artikel in De Composiet nr. 2/2022, blz. 18-19)

* De Slangenburg (apr.); 12 deelnemers (voor verslag op de website, zie [link](#))

* De Byland (mei); 10 deelnemers, meerdere nachtegalen gehoord en verder nog o.a. spotvogel, tjiftjaf, zwartkop, tuinfluiter en zwarte stern (zie pdf-verslag op onze [website](#).)

* Fietstocht (met aandacht voor de patrijs) Sinderen (juli), i.s.m. regiowerkgroep 'Rondom Strang & lessel'; helaas kwamen er geen deelnemers opdagen. Besloten is om deze excursie komend jaar over te slaan.

Na een goed begin viel de totale deelname dus toch een beetje tegen. In 2023 zullen er maar 2 publieksexcursies worden georganiseerd i.v.m. een gepland jubileumweekend (onze VWG bestaat dan 40 jaar!) in mei en omdat er ook een beginnerscursus vogels op het programma staat, waar onze gidsen voor nodig zijn.

Projecten

- Midwinterwatervogeltelling; door ± 9 leden wordt deze jaarlijkse vogeltelling in januari uitgevoerd op de Oude IJssel, Boven-Slinge/Bielheimerbeek en Stroombroek. Omdat iedereen zijn telgegevens verwerkt in de database van Sovon/Avimap, is er geen zicht meer op de totale resultaten. Evenmin van meldingen van bijzondere soorten.
- Roekentelling; door ± 10 leden zijn ca. 1833 nesten/broedparen geteld in diverse kolonies in ons werkgebied.
- MUS-telling; in het voorjaar hebben 2 leden in hun postcodegebied (Doetinchem) de stadsvogels geteld voor Sovon. In telgebied 7006 (Doetinchem De Huet, Gerbert) en telgebied 7007 (Doetinchem Dichteren, Guido J.) wordt drie maal per jaar op 8 resp. 12 punten gedurende 5 minuten de stadsvogels geteld. Guido had geen bijzonderheden, maar Gerbert had bij zijn 1^e telronde 2 beflijsters!

In Zevenaar centrum (6901) is geteld door Chris: erg veel gierzwaluwen (137!) bij de laatste avondtelling. Waarschijnlijk doordat deze telling vrij laat in het seizoen is uitgevoerd en de jongen wellicht al waren uitgevlogen.

Putter (foto: Nienke Vollema)

- Slaapplaattelling; bij de Slondeplas in Eldrik wordt door Gerbert het aantal grote zilverreigers geteld op een slaapplaats aldaar in de wintermaanden. Er is 2x een telling gehouden waarbij het hoogste aantal 18 exemplaren was.
- Akkervogeltelling Montferland; ook dit jaar zijn 5 leden weer gestart met onze jaarlijkse winterinventarisatie van de akkers rondom het Montferland in opdracht van Natuurmonumenten (NM). De telgebieden zijn in Beek, in Kilder, in Braamt en in Zeddam. Iedereen is welkom om aan de tellingen deel te nemen! Bij de akkers hoek Kilder/Braamt werden 2 patrijzen gezien, maar geen geelgorzen meer (trend) helaas.
- BMP-tellingen Eldrik; al sinds 2002 inventariseren 2 leden (Gerbert/Guido J.) het landgoed 't Mulra in de Eldrikse Weiden. Door de verruiging en opgroei van bomen en struiken verdwijnt steeds meer biotoop voor vogels zoals de blauwborst. Deze is niet meer aangetroffen dit jaar terwijl er meestal een 2-tal broedparen aanwezig was in de afgelopen jaren. De Cetti's Zanger is helaas ook niet meer terug gekomen (door de vorstperiode in de vorige winter?). Wel weer leuk dat het bokje op twee tellingen aanwezig was in het vroege voorjaar. Nog steeds is een sprinkhaanzanger met 1 territorium aanwezig en de braamsluiper afgelopen jaar wel weer. Ook is er een vermoedelijke slaapplaats ontdekt van de bruine kiekendief, die waarschijnlijk aan de overkant van de Oude IJssel broedt.
- BMP-telling Idink-Nibbelinkbos; afgelopen jaar is door 2 leden (Frans Witjes/Frank van Hagen) hier geteld (gedeelte 'Bul'). Afgelopen jaar een geldig territorium van spotvogel, goudvink en 2x middelste bonte specht, naast alle andere te verwachten vogels.

- BMP-telling Engbergen: samen met Dimitrey Rouwhorst heeft Frans dit jaar ook hier broedvogels geteld. Bij elkaar 72 soorten, waarvan 57 met een geldig territorium (BMP normen). Enkele leuke soorten voor het gebied: blauwborst, roodborsttapuit,

tureluur, **winter- en zomertaling** (foto: Frans Witjes), slobbeend, koekoek, ijsvogel en sprinkhaanzanger, allen met een geldig territorium. Deze BMP-telling was ook een stageplaats voor 4 gidsen in opleiding;

3 van IVN De Oude IJsselstreek en 1 vanuit IVN Neede. In 2023 wordt er weer geteld.

- BMP telling in Gelderse Poort: Chris + een lid van VWG Arnhem tellen een stuk van de oude Rijn. Dit jaar voor het eerst 2 territoria buidelmees en 2 territoria grauwe klauwier. De buidelmees heeft - voor zover zij weten - niet gebroed (onafgeronde nesten). Er is wel een jonge grauwe klauwier gezien. Een zingende Siberische Tjiftjaf en een paartje Nonnetjes halverwege april waren ook erg bijzonder.
- Watervogeltelling: 2 leden (Chris en Wim v.d. Wal) doen mee met de maandelijkse watervogeltelling op Stroombroek. De watervogeltelling loopt niet per kalenderjaar, maar per seizoen. Geen bijzonderheden. Wel heeft Chris er een presentatie over gehouden tijdens een VWG-vergadering.
- Project 'Samen voor de patrijs': een 6-tal leden heeft een bijdrage geleverd aan het monitoren van patrijzen in de Oude IJsselstreek. De coördinatie van de patrijzenmonitoring is in handen van de VAL.

Waar de patrijsterritoria in 2021 gemiddeld stabiel tot licht gestegen waren ten opzichte van 2020, is in 2022 het aantal territoria in Gelderland met 20% gedaald ten opzichte van 2021. Ook in de focusgebieden is er in totaliteit een daling te zien: in de focusgebieden van de Achterhoek 11% en in die van het Rivierengebied 33%. De dichtheid van aantal patrijzen per hectare is door de afname van het aantal territoria in veel gebieden ook afgenomen. Voedseltekort in de winter kan één van de oorzaken voor de teruggang zijn. Het wisselvallige en nog koude weer in april kan ook van invloed zijn geweest, er werden laat in het seizoen nog jonge patrijsspullen gezien.

Het percentage van het oppervlak waarop agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) maatregelen voor de patrijs waren genomen was in 2022 in veel telgebieden hoger dan in 2021, maar het droge weer vanaf mei heeft ondanks dat een negatief effect op de insectenstand. (Bron: website [VAL Oude IJssel](#))

Overige activiteiten

- De jaarlijkse landelijke Sovon-dag kon gelukkig weer doorgaan op locatie. Onbekend is hoeveel van onze leden hieraan precies hebben deelgenomen. Meerdere in ieder geval. Op het YouTube-kanaal van Sovon Vogelonderzoek Nederland is er een [playlist](#) geplaatst van deze dag, zodat men nog bepaalde onderwerpen/lezingen terug kan kijken.
- In afwachting van een nieuwe IVN-website is er in de laatste maanden geen nieuws meer geplaatst op onze [IVN-VWG-pagina](#), normaal gesproken bijgehouden door Jeltje Berendsen. Gerbert Strang is afgehaakt als mede-webmaster. De directe link naar [Waarneming.nl](#) met alle vogelwaarnemingen uit ons werkgebied is nog steeds actueel. We hopen dat de nieuwe website in januari 2023 zonder problemen in de lucht gaat.
- Onze 'nestkastenbrigade' (NKB): bestaat uit Frank ter Berg, Hans Geerdink, Henk Roenhorst en Ben Wiggers. Zij timmeren nestkasten en verkopen deze ten behoeve van onze VWG. Ook controleren ze op bepaalde locaties in ons werkgebied neergehangen nestkasten en maken deze schoon.

Door de coronamaatregelen werd er wederom geen nieuwjaarsreceptie gehouden en ook de Tuinbeurs in Doetinchem (feb.) ging weer niet door. Mede hierdoor was de verkoop van onze kasten minder dan de voorgaande jaren.

Toch hebben de NKB dit jaar een positief jaar gehad. Ben had in het vroege voorjaar een behoorlijk aantal mezenkasten gemaakt, waarvan we er nu nog een aantal

op voorraad hebben. Henk heeft op aanvraag enkele steenuilenkasten gemaakt. Verder zijn er 11 mezenkasten en 2 steenuilenkasten verkocht en hebben we door deze verkoop een omzet van € 216,50 behaald. Met een kleine aanvulling vanuit de reserve hebben we voor het jaar 2022 € 250,- aan de penningmeester overgemaakt.

Tijdens de controle van de nestkasten op een natuurbegraafplaats in Varsseveld hebben Frank en Hans een 20-tal kasten schoongemaakt en nagekeken, waarvan 75% benut is geweest. In Natuurpark Overstegen zijn 46 kasten gecontroleerd waarbij de bezettingsgraad 78 % was. De meeste kasten werden bewoond door kool- en of pimpelmees. Ook de mussen-, boomkruiper- en een aantal spreeuwenkasten werden het meest door mezen bewoond.

Gezien het materiaal dat werd aangetroffen. Een enkele kast werd bewoond door de grauwe vliegenvanger. Er zijn in het verleden twee bosuilenkasten in het park opgehangen die echter niet door de bosuil gebruikt werden. De bosuil zit wel in het park en broedt in één van de dode oude bomen. Kauwen maakten dit jaar gebruik van één van de bosuilkasten.

We hebben een mussenhotel met zeven broedmogelijkheden van een particulier ontvangen. Deze werd geplaatst aan het 'vleermuizenhuis' in het park, maar dit blijkt geen goede omgeving voor de mus te zijn. We gaan proberen de kast een plek te geven bij de boerderij. Het blijft mogelijk om [nestkasten](#) te bestellen. Ook kan er op aanvraag een kast gemaakt worden voor: steenuil, gierzwaluw, gekraagde en zwarte roodstaart, mussen, spreeuw en/of

torenvalk. Zelfs een vleermuizenkast of pindakaaspot-houder vallen daar onder. Bij interesse contact opnemen met Henk Roenhorst.

- Vanuit onze werkgroep houden zich 3 leden bezig met nestkastencontrole van steen- en/of kerkuilen in (en net buiten) onze regio. Geen gegevens of bijzonderheden bekend.
- Er zijn een paar leden die mee doen aan de [PTT \(Punt-Transect-Tellingen\)](#) van Sovon. Zij hebben ieder een aantal vacante telroutes in ons werkgebied 'geadopteerd'. Bij een route in het telgebied Kruisbergse bossen/Hummelo, ten noorden van Landgoed Enghuizen, werden 3 Kraanvogels waargenomen.
- Ons lid Thijs ter Avest heeft dit jaar een opleiding tot zelfstandig zangvogelringer afgerond en is gestart met een eigen ringproject in ons gebied (VRS Breedenbroek met o.a. Ring-MUS (ringen van urbane soorten), ringen nestkastjongen en andere ringactiviteiten in de omgeving). Ook is hij gecertificeerd veldonderzoeker voor zoönosen (afnemen monsters bij vogels i.v.m. bijv. westnijlvirus, usutu-virus etc.).
- Tijdens zijn BMP-tellingen, maar vooral op andere dagen, heeft Frans W. de vogels en omgeving gedocumenteerd met foto's. Daarmee zijn al twee lezingen gegeven.
- Vanuit de IVN Natuurgidsenopleiding hebben we er weer een nieuwe vogelgids bij gekregen, die o.a. mee gaat helpen bij onze publieksexcursies. Hier zijn we blij mee!

Bijzondere vogelwaarnemingen in ons werkgebied

Geoorde futen bij Doesburg in maart.

Oehoe bij Hoog-Keppel in maart.

Op 6 april werd er een rotgans gezien in het Azewijnse Broek.

Sprinkhaanzanger (baltsend) in april in Doetinchem en bij Drempt en in mei bij Laag-Keppel.

Draaihal (eind april) in Doetinchem en Didam.

Op 28 april werd de zeer zeldzame **roodkopklauwier** (foto: Guido Janze) gespot in het Azewijnse Broek.

Er zijn diverse nachtegalen gehoord in ons werkgebied. Opnieuw in Gendringen (april),

maar te kort voor broedgeval. In mei werd (dezelfde?) bij het Wiekense Gat (Omsteg) bijna de hele maand gehoord.

Koereiger in mei bij Laag-Keppel.

Zomertortel bij Laag-Keppel in juni en in juli bij Zelhem.

Zwarte ooievaar bij Sinderen in juni, en in juli bij Bronckhorst.

Grote karekiet (baltsend) in juni bij Drempt en Stroombroek (Braamt).

Purperreiger (aug./sep.) bij Doesburg en Azewijnse Broek.

Op 13 september werd een zeer zeldzame steppekievit (subadult) waargenomen in het Azewijnse Broek.

In september werden bij het slibdepot Drempt een zilverplevier en een reuzenstern gespot.

Roerdomp in februari bij Etten en baltsend bij het Waalse Water, in december bij Hoog-Keppel.

Groep van 10 kraanvogels aanwezig en foeragerend bij Netterden in de laatste week van december.